

A stylized, colorful map of the Porvoo and Borgå region. The map features a network of light green roads, green parks with trees, and blue water bodies. Various buildings are illustrated, including a church with a steeple, a yellow house, a red building, and a pink house. A river flows through the center, with a bridge crossing it. A statue stands on a pedestal near the river. A swan is visible in the water on the right. The overall style is flat and illustrative.

PORVOON

KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

BORGÅ

NATIONALSTADSPARK

PORVOO BORGÅ

1. BORGBACKARNA OCH MAREN

Lilla Borgbacken är en begravningsplats från järnåldern, ca 100 f.Kr. – 300 e.Kr. Då var den en låg holme i en smal havsvik. Stora Borgbacken anses vara Finlands största forntida befästning. Den var i bruk från 700- till 1300-talet. Såväl stora som Lilla Borgbacken är fridlysta med stöd av lagen om forminnen. Forntida torde Maren ha varit en hamn vid foten av Borgbackarna. På prästgårdsängarna finns fortfarande rikligt med kulturväxter som minner om en lång bosättningshistoria och lockar många olika insekter till dessa ängar och fält.

2. GAMLA BORGÅ

Borgå fick stadsrättigheter på 1380-talet. Domkyrkan, klockstapeln, placeringen av gator och tomter, och några kallare härstammar från medeltiden. På 1700-talet var Borgå en av Finlands största städer. Kulturlivet berikades då handeln ökade och biskopssätet och gymnasiet flyttades hit. År 1760 förstörde en eldsvåda 2/3 av stadens byggnader. Återuppbyggnaden resulterade i representativa stenhus, vilka fortfarande utgör en del av Gamla stans gatubild.

3. JÄRNVÄGSSTATIONEN

Tågtrafiken till Borgå inleddes år 1874 tack vare ett privat bolag. Stationsbyggnaden i nyrenässans blev färdig år 1897.

4. NÄSEBACKENS BEGRAVNINGSPLOTS

Näse begravningsplats anlades år 1789. Många kulturhistoriska märkespersoner har fått sin sista viloplats där, bl.a. J.L. Runeberg, Ville Vallgren och Eugen Schaumann. De första adliga kapellen byggdes år 1793 och det sista år 1834. Trädgårdsarkitekt M.G. Stenius planerade på 1880-talet utvidgningen av gravgården. Det ursprungliga området oregelbundet gravkvarter har bibehållits. Byggnaderna är skyddade med stöd av kyrkolagen.

5. NÄSE GÅRD

Näse gård omnämns första gången redan på 1500-talet som kungsgård och adelskapets säterirusthåll. Huvudbyggnaden är sannolikt från 1830-talet. Intill gården ligger ett stort flyttblock som kallas Näsestenen. Parkskogen och jättestenen var sevärigheter för turisterna redan i slutet av 1800-talet. Nätverket av stigar härstammar delvis från 1700-talet.

6. VÄSTRA ÅSTRANDEN

Under tidsperioden 1920–70 koncentrerades många trä- och maskinverkstäder till västra åstranden. Av dessa byggnader återstår bara den som kallas Konstfabriken. Kring den skapas nu ett kvarter av kultur-, campus och affärsverksamhet samt modernt boende. Parkzonen omfattar bl.a. Klematisparken och August Eklöfs park med Lantdagstriptyken som medelpunkt.

7. STADSSTRÄNDERNA VID BORGÅ Å

Borgå stad byggde hamn och kaj vid Ågatan år 1848. De bodar som fanns där revs. Runebergs park anlades år 1867 mellan hamnen och torget. Härigenom uppstod en parkaxel som omfattade torget, Societetshusets park och Stadsparken. Den svenska trädgårdsarkitekten Knut Forsberg gjorde upp en plan enligt modern engelsk stil. Runebergs staty placerades i parken år 1885.

8. EMPIREKVARTEREN

Empirestadens stadsplan utvidgade stadsområdet märkbart i början av 1800-talet. De nya bostadskvarteren reserverades för trähus i en våning. Gatunätet utgjordes av parkgator. Alexandersgatans allé planterades 1855. Ritat av E.B. Lohrmann uppfördes Borgå Gymnasium åren 1847–49. De tre träbyggnaderna som tillhörde Dövskolan i Borgå härstammar från år 1898. Runebergs hem ritades av C.J.E. Gustafsson år 1845. Johan Ludvig Runeberg (1804–1877) bodde där med sin familj från 1852. Huset har bevarats så som det såg ut på 1870-talet. Det öppnades för allmänheten redan år 1882.

9. JONASBACKENS FRILUFTSSKOG

På Jonasbacken finns olika skogstyper, små våtmarker, en bäck, lundar, berg och ångar. Jonasbackens upplysta friluftsträtt fortsätter vintertid med ett skidspår mot Humla och Stensböle.

10. RUSKIS

Där Borgå å rinner ut i havet ligger den vassbevuxna havsviken Ruskis, skyddad som naturskyddsområde redan år 1945. Ruskis har klassificerats som internationellt värdefull fågelvåtmark, och där finns två fågeltorn. Sommartid bevaras naturvärden och mångfalden av nötkreaturen som betar av vassruggen.

11. VILLA WILHELMSBERG

Villakulturen spred sig under slutet av 1800-talet till Borgå skärgård och stränderna nära staden. Villa Wilhelmsberg ligger på höga strandklippor nära landsvägen till Pellinge och torde ha byggts på 1870-talet. Kring sekelskiftet bodde konstnärerna Louis Sparre och Eva Mannerheim-Sparre i villan.

12. EKUDDEN

På Ekuddens naturskyddsområde växer en vidsträckt ek- och skogslindskog. Naturstigen bjuder på lundar, strandklippor, klibbal, ångar och fågeltornet i Sammalaviken. Stigen startar från parkeringen vid bollplanen i Tarkis. Ekudden hör till det riksomfattande landskyddsprogrammet och utgör en del av Natura 2000.

13. STENSBOLE SKYDDSDOMRÅDE

Inom detta internationellt värdefulla våtmarks- och fågelskyddsområdet häckar bl.a. fiskguse, brun kärrhök, gråhäger och rördorm. Förutom strandnaturen omfattar Stensböle också kulturlandskap, gamla skogar och högmossen Stormossen.

Många hotade eller sällsynta arter förekommer på skyddsområdet, i synnerhet fjärrilar och svampar. Till sammans med Borgå ämynning utgör Stensböle skyddsområde en naturhelhet som hör till de mest värdefulla i södra Finland. Kulturlandskapet kring Stensböle gård är en nationellt betydelsefull kulturhistorisk miljö. Stensböle gård ägs av Svenska Litteratursällskapet i Finland.

14. STORMOSSENS HÖGMOSSE

Stormossen är den största mossen i Borgå. Dess areal är ca 80 hektar. En sådan högmosse med koncentriskt ordnade tuvsträngar är typisk för kusterna. Ett värdefullt lundkärr är beläget på dess sydöstra kant, och där växer bl.a. skogslind, myska, knölsyska, gullpudra och strutbråken. Också områdets fågelbestånd är mångsidigt. Stormossen hör till det nationella myrskyddsprogrammet och till nätverket Natura 2000.

15. SVINÖ

År 1546 och 1602 erhöll staden av konungen landområden på Svinö för svedje-, skogs- och betesbruk. På ön byggdes tre tegelbränningsugnar under 1700-talet, eftersom där fanns rikligt med lera och brännved. En lotsstation placerades på Svinö år 1802 och ett varv på 1850-talet. Under 1850-talet byggdes där några villor och ön blev ett populärt utflyktsmål. För hundra år sen hackades gatustenar ur ett stenbrott på Svinö. Efter krigens såldes ett tiotal privata bostadstomter och två jordbrukslägenheter på ön. Kulvertorn från staden byggdes år 1953. Skogen på södra Svinö har fredats som naturskyddsområde. Genom östra sidans skogsområde ringlar en naturstig.

16. KOKONUDDEN

Sporthallarna, friluftsskogarna och slalomcentret på Kokonudden är populära ställen för motion och friluftsliv. På Kokonuddens spets byggdes i början av 1900-talet en folkpark. Den ursprungliga parkplanen omfattade stenlagda bryggor, allé, berså och dessutom stigar som ledde upp till bergets utsiktsplats. Granittrapporna leder fortfarande till berget, där man kan urskilja inristade monogram och ett solur. Den hundraåriga allén av lindar finns också kvar. Den snickarglada serveringspaviljongen från slutet av 1800-talet, ursprungligen byggd för Stadsparken, har flyttats ut till Kokon.

17. PARKSKOGEN KRING GAMMELBACKA GÅRD

Namnet Gammelbacka gård är känt redan från 1500-talet. Slakten von Born ägde herrgården på 1800-talet, då den hade en betydande trädgård och park, och likaså en parkskog som sträckte sig till Tornberget och ända till havet. Herrgården förstördes i en eldsvåda år 1974. Den gamla herrgårdsparken har börjat sättas i skick, så att parkens ståtliga ekar, lindar och lärkträd bättre kommer till sin rätt. Där finns stigar med information om trädslag och naturen. Gammelbacka strand har en småbåthamn. På sydslutningen

av Tornberget finns två stenrösen från bronsåldern. Bredvid sportplanen finns ytterligare några odaterade forntidsminnen, stenrösen och stenläggningar.

18. HAMMARS STRAND

Hammars är en gammal hamnplats, där stora fraktfartyg lossades och lastades ute på redden. Varvsverksamheten inleddes på 1850-talet. Samtidigt påbörjades även bygget av ett bostadsområde för varvs- och sägarbetarna.

19. SÅGHOLMARNÄS

Ytterom Hammars anlades en lastningsplats år 1863 och en ångsåg 1870. Sågen med lager bredde ut sig över tre bredvidliggande holmar, som utvidgades genom att stränderna stöttades med pålverk. På holmarna fanns Borgå Ångsågs kontors-, såg- och bostadsbyggnader, kontorets park och stora trävarulager i staplar. Sågverksamheten lades ned år 1955, då byggnaderna revs och marken jämnades. På östra sidan av holmarna finns kanaler som användes för stockflottning och nu kantas av frodiga strandbuskage.

20. TELEGRAFBERGETS NATURSKYDDSDOMRÅDE

Under Krimkriget uppfördes år 1854 en optisk telegraflinje mellan Hangö och Kronstadt invid S:t Petersburg. En av linjens stationer fanns på Telegrafberget i Haiko. Telegraflinjen var i bruk endast två somrar, sedan ersattes den av elektrisk telegrafi.

Telegrafberget är en populär utsiktsplats. På dess bara berg har besökare hackat in sina namn och några bilder av segelbåtar. År 1961 blev Telegrafberget naturskyddsområde, och ett litet utsiktstorn på bergets högsta punkt uppfördes på 1990-talet.

21. HAIKO HERRGÅRD

I skrift finns namnet Haiko nedtecknat redan år 1382. På 1400-talet hörde området till ett dominikankloster i Viborg. På 1800-talet levdes ett livligt villaliv i herrgården. Den nuvarande huvudbyggnaden är ritad av Armas Lindgren år 1913. Parken kring herrgården är en romantisk landskapspark, typisk för 1800-talet. Idag verkar där turistföretaget Hotelli Haikon kartano.

22. ALBERT EDELVELTS ATELJÉMUSEUM

Albert Edelfelt köpte år 1880 Haikos förvaltarbostad. Han lät uppföra en ateljé på tomten år 1883. Konstnären återvände varje sommar från Paris till Haiko, och i omgivningen där har han målat många av sina betydelsefulla verk. Ateljén öppnades som museum för allmänheten år 1951.

23. BJÖRKHOLMENS LOTSSTATION

För båttrafiken på Haikofjärden grundades en lotsstation på Lilla Björkholmen år 1899. Lotsstationen är en välbevarad stockbyggnad med snickarglada detaljer, och av betydande byggnadshistoriskt värde också nationellt sett.

24. HAIKOFJÄRDEN OCH BARLASTHOLMARNÄS

Farleden över Haikofjärden utgör trafikförbindelsen sjövägen till Hammars och vidare till Borgå hamn. Yttre och Lilla Barlastholmen utanför Kråkö är små holmar där de segelfartyg som skulle in till Borgå lämnade sin barlast. Därför hamnade här också växter av främmande ursprung.

25. REKREATIONSOMRÅDEN PÅ FURUHMÖLEN OCH STORNÄSUDDEN

Furuholmen är en liten friluftsholme nära Emsalös nordliga udd som ägs av Borgå stad. Stornäsudden på norra Emsalö är ett friluftss- och rekreationsområde som administreras av Föreningen Nylands friluftsområden. Den är avsedd som etappmål för båtfarare eller dem som gör utfärder landvägen.

VATTENOMRÅDEN OCH SKÄRGÅRD

Till Nationalstadsparken hör de skyddade vattenområdena inom Stensböleviken och Ruskis. Stensböle Natura 2000 -området vid Borgå ås utlopp är skyddat både på basen av fågel- och naturdirektiv. Till det riksomfattande skyddsprogrammet för fågelvatten hör Ruskis, Stadsfjärden och Stensbölefjärden. Det värdefulla fågelvattenområdet sträcker sig från ämynningen till norra ändan av Emsalö. P.g.a. fågelbeståndet råder begränsad tillgänglighet inom Ruskis naturskyddsområde under perioden 1.4–31.8.

1

2

3

4

5

7

6

8

9

16

16

11

10

17

15

12

13

18

19

20

21

22

24

23

25

PORVOON

KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

BORGÅ

NATIONALSTADSPARK

1. LINNAMÄKIEN JA MAARIN ALUE
BORGÅBACKARNA OCH MAREN
2. VANHA PORVOO
GAMLA BORGÅ
3. RAUTATIEASEMAN SEUTU
JÄRNVÄGSSTATIONEN
4. NÄSINMÄEN HAUTAUSMAA
NÄSEBACKENS BEGRAVNINGSPLATS
5. NÄSIN KARTANO
NÄSE GÅRD
6. LÄNSIRANTA
VÄSTRA ÅSTRANDEN
7. PORVOONJOEN KAUPUNKIRANNAT
STADSSTRÄNDERNA VID BORGÅ Å
8. EMPIREKORTTELIT
EMPIREKVARTEREN
9. JOONAAANMÄEN ULKOILUMETSÄ
JONASBACKENS FRILUFTSSKOG
10. RUSKIS
11. VILLA WILHELMSSBERG
12. EKUDDEN
13. STENSBOLEN SUOJELUALUEET
STENSBOLE SKYDDSSOMRÅDE
14. STORMOSSENIN KEIDASSUO
STORMOSSENS HÖGMOSSE
15. SIKOSAARI
SVINÖ
16. KOKONNIEMI
KOKONUDDEN
17. GAMMELBACKAN KARTANON PUJISTOMETSÄ
PARKSKOGEN KRING GAMMELBACKA GÅRD
18. HAMARIIN KYLÄN RANTA
HAMMARS STRAND
19. SAHASAARET
SÅGHOLMARNÄ
20. LENNÄTINVUOREN LUONNONSUOJELUALUE
TELEGRAFBERGETS NATURSKYDDSSOMRÅDE
21. HAIKON KARTANO
HAIKO HERRGÅRD
22. ALBERT EDELFELTIN ATELJEMUSEO
ALBERT EDELFELTS ATELJEMUSEUM
23. BJÖRKHOLMENIN LUOTSIASEMA
BJÖRKHOLMENS LOTSSTATION
24. HAIKKOONSELKÄ JA BARLASTHOLMEN
HAIKOFJÄRDEN OCH BARLASTHOLMARNÄ
25. MÄNTYSAARI JA STORNÄSUDDEN
FURUHOLMEN OCH STORNÄSUDDEN

Porvoon kansallinen kaupunkipuisto

sijoittuu keskelle kaupunkialuetta. Se alkaa Pappilapellolta, kulkee keskustan läpi ja jatkuu noin 10 km etelään ja noin 8 km itään. Kaupunkipuistossa ovat mukana keskeiset muinaismuistoalueet, historiallisia kaupunkialueita, vakiintuneet vanhat puisto- ja virkistysalueet ja luonnonsuojelualueet.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkaita ovat Porvoonjoen suiston kansainvälisesti merkittävä lintulahti ja Stensbölen luonnonsuojelualueet. Jokirannan puistovyöhyke ja rantapromenadi tarjoavat viihtyisän lähivirkistyspaikan kaupunkilaisille.

Jo 1800-luvulta lähtien keskeisiä virkistysalueita ovat olleet Näsin puistometsä, Kokonniemen kansanpuisto, Jonaanmäki, Gammelbackan kartanon entinen puisto sekä näköalapaikat Tornikallio ja Haikkoon Lennätinvuori. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita ovat Haikon kartano, Edelfeltin ateljeemuseo, Villa Wilhelmsberg sekä Stensbölen kartanoa ympäröivä kulttuurimaisema.

Alueen maapinta-ala on noin 1122 hehtaaria. Vesialueita on kansallisen kaupunkipuiston rajauksen sisällä noin 1030 ha, Ruskiksen ja Stensbölen luonnonsuojelualueiden vesialueet ovat yhteensä noin 459 ha. Pohjoisessa alue liittyy Porvoon jokilaakson kansallismaisemaan.

Nationalstadsparken i Borgå ligger mitt i stan. Den börjar från Prästgårdsängen, löper genom centrum och fortsätter ca 10 km söderut och ungefär 8 km i österled. Nationalstadsparken omspannar såväl viktiga fornfyndsområden, historiska urbana miljöer, etablerade parker och natur för friluftsliv samt naturskyddsområden.

Med tanke på den biologiska mångfalden är i synnerhet åmynningens internationellt betydelsefulla fågelvik och Stensböle naturskyddsområden viktiga. Åstrandens parkbälte och strandpromenad erbjuder ett trivsamt och centralt rekreatjonsområde för stadsborna.

Redan från 1800-talet har Näse parkskog, Kokonuddens folkpark, Jonasbacken, Gammelbacka gårds forna park och utsiktsplatserna Tornberget och Telegrafberget i Haiko varit centrala friluftsområden. Kulturhistoriskt betydelsefulla är Haiko herrgård, Edelfelts ateljémuseum, Villa Wilhelmsberg och det kulturlandskap som omger Stensböle gård.

Nationalstadsparkens landområde är ca 1122 hektar, och vattenarealen ca 1030 hektar. Naturskyddsområdena i Ruskis och Stensböle omfattar totalt ca 459 vattenhektar. I norr anknyter området till nationallandskapet Borgå ådal.